

ANONİM ŞİRKETİN TASFİYESİ

I. GENEL AÇIKLAMALAR

Sona erme iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse (bu iki hâlde re'sen tescil gerçekleşir), YK tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir (TK 532). Kanundaki istisnalar saklı kalmak üzere, sona eren bir anonim şirket tasfiye hâline/sürecine girer (TK 533/1). Kanuni istisnalara örnek olarak birleşmede "devrolunan" şirketin (TK 136/4), bölünmede ise "tam bölünen" şirketin [TK 159/1-(a)] "tasfiyesiz" olarak sona ermesi gösterilebilir.

Tasfiye, sona eren şirketin alacaklarının tahsilini, borçlarının ödenmesini, malvarlığının paraya çevrilmesini, koymuş oldukları sermayenin nakdî karşılıklarının pay sahiplerine iade edilmesini ve eğer geriye bir "tasfiye artığı" kalırsa, bunun pay sahipleri arasında paylaşılmasını konu alan bir süreçtir. Tasfiyeye girmenin temel sonuçları:

- Şirketin ticaret unvanı "tasfiye hâlinde" ibaresi eklenerek kullanılır (TK 533/2).
- Şirketin "kâr elde edip pay sahiplerine dağıtmaya" yönelik amacı, yerini "tasfiye amacına" bırakır. Tasfiye amacı, kural olarak, şirketin devam eden işlerini tamamlamak, alacaklarını tahsil etmek ve borçlarını ödemek/ifa etmektir. Fakat kısa süreli ve tasfiyeye aykırı düşmeyen yeni işler de alınabilir. Bununla birlikte tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler şirketi bağlar; meğerki üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya hâlin gereğinden bilmemesinin mümkün olamayacağı ispat edilsin. Tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli değil değildir (TK 539/2; karşı. TK 371/2).
- Tasfiyeye giren şirketin organlarının yetkileri de tasfiye amacıyla sınırlanır (TK 533/2-c. 2) ve tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir (TK 535/1). Öyleyse anonim şirketin tasfiyesi, kural olarak "tasfiye memurları" tarafından yürütülür; ancak aşağıda değinileceği üzere bunun istisnası da vardır. Tasfiye memurları, sadece tasfiye aşamasında söz konusu olabilecek özel bir organ niteliğindedir.
- Bazı anonim şirketlerin tasfiyeleri hakkında özel hükümler vardır (örnek olarak bkz. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu). Böyle durumlarda, TK'nın tasfiyeye ilişkin düzenlemelerinden önce anılan özel hükümler uygulanır.

II. TASFİYE MEMURLARININ ATANMASI

Esas sözleşme ve genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır (TK 536/1). Ancak esas sözleşme ile atanan veya genel kurulca seçilen tasfiye memurları varsa, tasfiyeyi bunlar gerçekleştirir. Şirketin feshine mahkemenin karar verdiği hâllerde tasfiye memuru mahkemece atanır (TK 536/3). Tasfiye memurları ticaret siciline tescil ve ilan edilir (TK 536/2). İflas hâlinde ise tasfiye, "iflas idaresi" tarafından İİK hükümlerine göre yapılır (TK 534). **Dolayısıyla mahkemece iflasına karar verilen şirkete tasfiye memuru atanmaz.**

Tasfiye memurları pay sahiplerinden veya üçüncü kişilerden olabilir (TK 536/1). Temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması şarttır (TK 536/4). Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye'de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme pay sahiplerinden veya alacaklılardan birinin veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemiyle, söz konusu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar (TK 537/3).

Tasfiye memurları birden fazla ise aksi genel kurul kararında veya esas sözleşmede öngörülmemişse, şirketin tasfiye memurlarının işlemleriyle bağlanabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun şirket unvanı altında imza atması gereklidir (çift imza kuralı). **Tasfiye hâlindeki şirketi tasfiye ile ilgili konularda, mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurları temsil eder (TK 539/3).** Tasfiye memurlarına TK ile tanınmış yetkiler devredilemez; ancak, belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından biri,

diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir (TK 539/1). Tasfiye öncesi dönemde olduğu gibi tasfiye sürecinde de önemli miktarda aktifi toptan satmak, genel kurulun yetkisindedir (TK 538/2; 408/2-f). Tasfiye memurunun görevini yerine getirdiği sırada işlediği haksız fiilden şirket sorumludur (TK 539/4).

III. TASFİYE İŞLEMLERİ/SÜRECİ

1. İlk Envanter ve Bilanço

Tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz, şirketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu incelerler; gerekirse şirket mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurarak şirketin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenler ve genel kurulun onayına sunarlar. Envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra, tasfiye memurları şirketin envantere yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyarlar (TK 540).

Eğer ilk envanter ve bilançodan şirket borçlarının şirket varlığından fazla olduğu anlaşılırsa tasfiye memurları durumu derhâl şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirirler ve mahkeme iflasın açılmasına karar verir [TK 542/1-(c)]. Bundan sonra da tasfiyeyi iflas idaresi yürütür (TK 534).

2. Alacaklıların Çağrılması ve Korunması

Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve (varsa) şirketin internet sitesinde (karş. TK 1524) ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağırılırlar (TK 541/1).

Alacaklı oldukları bilinenler bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edilir (TK 541/2). Şirketin henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilir; meğerki bu borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödemesi şartına bağlanmış olsun (TK 541/3).

3. Tasfiye İşleri

Bundan sonra tasfiye memurları, TK 542'de sayılan tasfiye işlerini yaparlar. Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yılsonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilanço düzenleyerek genel kurula sunarlar [TK 542/1-(d)].

Bu noktada, "[Tasfiye memurları] vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhâl öderler. Alacaklılar bu ödeme kabul etmek zorundadır. Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar bu hükümden müstesnadır." düzenlemesi de önemlidir [TK 542/1-(h); ayrıca bkz. ve karş. TBK 96/c.2].

Bu aşamaya kadar tasfiyeden dönülebilir (TK 548).

A.

Açık Tasfiyeden Dönme

I. Tasfiyeden Dönmenin Mümkün Olduğu Sona Erme Halleri

1. Sürenin dolması(=fiilen işlere devam edilmeyerek süresi belirsiz hâle gelmemiş şirketlerde sürenin dolması).
2. Genel kurul kararı ile sona erme (TK 529/1-d- Nisap için 421/3 ve 4 hükmüne atf: % 75).

3. TK 548 hükmünde iki hâl sayılmakla birlikte, kanımca TK 529/1-b ve c bentlerinde sayılan sona erme hâllerinde de tasfiyeden dönme mümkün olmalıdır.

II. Tasfiyeden Dönme Zamanı

- Şirket pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanmış olmadıkça tasfiyeden dönülebilir.
- Gerekçeye göre; pay sahiplerine cüz'i ve anlamsız bir ödeme dahi tasfiyeden dönmeyi imkânsızlaştırabilir.
- Tasfiyeden dönmenin pay sahiplerine dağıtım yapılmasından önce mümkün olabilmesi sermayenin korunması ilkesinin de gereğidir.
- Dağıtılanların pay sahiplerince şirkete iadesi sorunu: Aksi yönde görüşler olmakla birlikte öğretilerde bunun, sonucu değiştirmeyeceği görüşü hâkim.

III. Yetkili Organ ve Karar Yetersayıları

Yetkili organ GK olup karar nisabı sermayenin % 60'ı olarak düzenlenmiştir (TK 548/1). Esas sözleşmede nisap ağırlaştırılabilir veya başkaca önlemler öngörülebilir (TK 548/1).

IV. Tescil ve ilan

GK kararını tasfiye memuru tescil ve ilan ettirir.

B.

Örtülü Tasfiyeden Dönme (TK 548/2, 3)

Gerekçe iflasın kaldırılması veya konkordato durumunu zımni tasfiyeden dönme hâli olarak açıklamaktadır. Ayrıca GK kararına gerek yoktur.

Ancak burada da malvarlığının dağıtımına başlanmamış olması gerekir. Zira TK 548/3 bunu öngörmektedir. Buna göre, iflasın kaldırıldığına ilişkin karar tescil ettirilir ve buna pay bedellerinin ve tasfiye paylarının dağıtılmadığına ilişkin belgeler de eklenir.

Tasfiye Esnasında Kâr Dağıtımının Tasfiyeden Dönme Üzerine Etkisi

Kâr dağıtım kararının, şirketin sona ermesinden önce alınmış olması kaydı ile, kârın tasfiye sürecinde dağıtım tasfiyeden dönme kararını etkilemez.

↓↓

4. Tasfiye Sonucu Dağıtım

Şirketin alacakları tahsil edildikten ve borçları ödendikten sonra eğer bir artık kalırsa, öncelikle pay sahiplerinin pay bedelleri/sermayelerinin nakdî karşılıkları geri verilir. Daha sonra kalan varlık, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve (varsa) imtiyazları oranında dağıtılır (TK 543/1, TK 508). İşte bu, "tasfiye payı"dır. Esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtım para olarak yapılır (TK 543/3).

*Şirketin bilinen bütün borçları ödenmiş olsa dahi alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe kalan varlık dağıtılamaz. Ancak hâl ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde **mahkeme** bir yıl geçmeden de dağıtmaya izin verebilir (TK 543/2).*

↓↓

5. Şirket Unvanının Sicilden Silinmesi

Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesi tasfiye memurları tarafından sicil müdürlüğünden istenir (TK 545/1). Şirketin bu şekilde sicilden terkinin ile birlikte tüzel kişilik de sona erer.

Ek TASFİYE (KAVRAM ÖNERİMİZ: TASFİYEYE DÖNME)

ŞARTLARI:

1. TASFİYENİN TAMAMLANMIŞ, ORTAKLIĞIN SİCİLDEN TERKİN EDİLMİŞ OLMASI

2. KORUNMAYA DEĞER BİR MENFAATIN VARLIĞI/ TASFİYE ZORUNLULUĞUNUN ORTAYA ÇIKMASI

3. TALEP SAHIPLERİNDEN BİRİNİN BAŞVURUSU

4. YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEMENİN İKNASI/KARARI

- Tasfiyenin kapanmasından sonra (Terkinin niteliği hususunda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre şirketin sicilden terkinin açıklayıcıdır, eğer dağıtılmamış malvarlığı mevcutsa terkinin rağmen şirket devam eder. Diğer bir görüş ise terkinin kurucu olduğunu savunur. Hâkim olan çift unsur görüşüne göre ise şirketin ortadan kalkması için sicilden terkin ve şirketin mamelekinin bulunmaması unsurlarının bir arada gerçekleşmesi gerekir. Son olarak genişletilmiş çift unsur görüşüne göre; tasfiyenin tamamlanması için sadece malvarlığı kalmaması değil; tasfiyenin tamamlanması için gereken başka unsurların da bulunmaması gerekir),
- ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa [örneğin; 1) Bazı malvarlığı değerlerinin tasfiye dışı kalması, 2) Tevdi edilmiş veya teminat altına alınmış borçların şirket lehine çözülmesi, 3) Tahsil edilmeyen bir alacağın anlaşılması, 4) Ödenmemiş bir borcun tespit edilmesi, 5) Organlara karşı sorumluluk davası açılması, 6) Ortaklığa ait bazı alacakların takibi için dava veya takip gereği, 7) Ortaklık üzerinden üçüncü kişiye (örneğin acente AŞ) izafeten dava açılması ihtimali imkânı gibi],
- son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar, ek tasfiye için hukuki yararlarının bulunduğunu ispat edecek olurlarsa,
- şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden (Yargıtay'a göre tasfiye memurları ve sicil, öğretideki bir görüşe göre ise ortaklık davalı gösterilerek),
- bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar, şirketin yeniden tescilini isteyebilirler.

Mahkeme istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu ek tasfiye işlemlerini yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir (TK 547). **Buna "ek tasfiye" (kavram önerimiz: "tasfiyeye dönme") denilir.**

Ek tasfiye, "tasfiyeden dönülmesi" ile karıştırılmamalıdır. Tasfiyeden dönülebilmesi için, şirket malvarlığının dağıtımına başlanmamış olması gerekmektedir. Tasfiyeden dönme, şirketin süresinin dolması veya genel kurul kararıyla sona ermesi hâlinde mümkündür. Bu durumda genel kurul, sermayenin en az % 60'ının olumlu oyu ile tasfiyeden dönülmesine karar verebilir (TK 548/1). Tasfiyeden dönülmesi durumunda şirket tasfiyeden çıkar ve eskisi gibi faaliyetlerine geri döner. **Yani "tasfiyeden dönülmesi" hâlinde şirket devam eder. Oysa "ek tasfiye"de, tasfiye aşamasında yapılması unutulmuş/ihmal edilen ya da tasfiye öncesi var olup da bilinmeyen ve sonradan ortaya çıkan tasfiyeye tabi unsurların varlığı ve bazı işlemlerin tamamlanması söz konusudur. İhmal edilen bu tasfiye işlemleri yapıldıktan sonra şirket yine sona erer. Ek tasfiye sadece malvarlığı unsurları için yapılmaz. Örneğin, bir davada taraf teşkili için de ek tasfiye yapılabilir. Belirtilen sebeptir ki "ek tasfiye" yerine "tasfiyeye dönme" kavramı daha isabetlidir.**